

El fenomen políticament més rellevant –i ahora inexplorat– de la Unió Europea entesa com a marc comú és que permetria respondre a les aspiracions nacionals de molts ciutadans europeus sense necessitat d'escindir els Estats-nació actuals. És justament Europa la que faria possible que catalans i espanyols seguissin convivint com ara, en un marc comú, però sense una relació de subordinació. La identitat catalana es basa en la llengua i la cultura, i resulta inconcebible sense Europa. De la mateixa manera, resulta difícil d'imaginar una Europa sense Catalunya.

A tall de conclusió: el model Gaudí

Gaudí constitueix segurament el màxim exponent de l'aportació catalana al món de l'art o si més no el més conegut i reconegut universalment, la síntesi perfecte entre allò local i allò universal. Partint d'una tradició pròpia que a Catalunya entronca amb arquitectes com Josep Fontseré, Elies Rogent o Domènec i Montaner, entre d'altres, i d'un temps on el Modernisme s'havia implantat de forma àmplia a Barcelona¹³², l'obra de Gaudí es projecta enfora de la pròpia de la pròpia tradició i permet compaginar la interpretació organicista i la surrealista, amb interpretacions basades en el racionalisme, pel seu profund coneixement de la geometria i de les estructures.¹³³

El geni, que Sorolla qualificà com a “*ultracatalán que vive en pleno siglo XII*”¹³⁴, va ser descobert i reivindicat internacionalment per Guillaume Apollinaire, André Breton i Man Ray que, juntament amb un llavors jove Salvador Dalí, el van donar a conèixer internacionalment per mitjà de la seva revista *Minotaure*.¹³⁵ En efecte, els surrealistes van trobar en les recreacions visionàries i dramàtiques de Gaudí un dels referents més poderosos de legitimació de les seves idees estètiques.

L'obra d'Antoni Gaudí és una recerca i una síntesi de moltes coses. “*L'originalitat consisteix en el retorn a l'origen; així doncs, original és allò que torna a la simplicitat de les primeres solucions*”, afirmava.¹³⁶ Aquesta sentència s'ha d'interpretar, però, com un simple retorn a les formes i les estructures procedents de la naturalesa (geologia, mineralogia, botànica i anatomia) o la seva imitació, sino com el fet de tornar a recórrer el camí que incideix en el procés d'invenció com a tal i no repeteix un lloc comú, i a la vegada també pot fer palès el reconeixement de Gaudí per al món dels oficis, en el qual s'havia format i que, sense cap mena de dubte, l'havia

132 El Modernisme, pensat per a les classes burgeses en plena expansió, sorgeix a Catalunya al mateix temps que l'*Art Nouveau* franco-belga, el *Jugendstil* alemany, el *Liberty* italià, la *Sezession* austríaca o l'escola de Glasgow.

133 MONTANER, Josep Maria. “Catalunya i Europa: influències mútues en el camp de l'arquitectura”. A: Albert Balcells (coord.) *Els Països catalans i Europa durant els darrers cent anys*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2009, p. 141-153.

134 FONTBONA, Francesc. “Les influències europees en les arts plàstiques catalanes i la projecció dels artistes de parlara catalana a la resta d'Europa”. A: Albert Balcells (coord.) *Els Països catalans i Europa durant els darrers cent anys*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2009, p. 96.

135 La fama i la influència internacionals de Gaudí ultrapassen –i de molt– els límits de l'arquitectura o de l'art per a elits, com ho demostra l'àlbum intítulat *Gaudí (1987)* que li va dedicar el grup britànic The Alan Parsons Project.

136 GIRALT-MIRACLE, Daniel. “Introducció”, *Gaudí. La búsqueda de la forma. Espacio, geometria, estructura i construcció*. Ajuntament de Barcelona/Lunwerg Editores, 2002.

influenciat. Perquè Gaudí és intrínsecament dual: artesà i artista, màgic i tècnic, modernista i expressionista, arcàic i modern, sagrat i profà, del segle XIX i del segle XX i això, encara que sembli contradictori, constitueix les forces que van generar una energia dialèctica que donà com a resultat la contundència formal i conceptual d'aquest geni atípic.¹³⁷ Al mateix temps, Gaudí va sintetitzar el que coneixia de les escoles geomètriques i constructives de França i Alemanya, i la informació que tenia de l'evolució estètica que tenia lloc a Anglaterra i Àustria; d'aquesta manera va aconseguir una arquitectura independent, singular i innovadora, diferent tècnica-ment i artísticament de tot el que s'estava fent a la mateixa època en aquesta Europa de la qual n'havia puat els coneixements.

Partint d'un inicis influenciats per l'art neogòtic i d'unes tendències orientalizants, Gaudí entra de ple en el modernisme coincidint amb la seva època de major efervescència i vitalitat a cavall dels segles XIX i XX. Amb tot, Gaudí va més enllà, supera i esmicola els models ortodoxos amb el seu estil personal basat en l'observació de la naturalesa –ben palès en les seves obres emblemàtiques com la Pedrera, la Sagrada Família o el Parc Güell– i en la recerca de noves solucions estructurals, com ara les construccions invertides. En aquest sentit, no és ociós que digués: “Amb testos de flors, envoltat de vinyes i oliveres, animat pel cloquejar de les gallines, el cant dels ocells i el dels insectes, i amb les muntanyes de Prades al fons, vaig captar les més pures i plaents imatges de la Natura, que sempre és la meva mestra.” Per mitjà de l'estudi i de la pràctica de noves solucions als problemes plantejats per la seva visió trencadora, l'obra de Gaudí culmina en un

LA IDENTITAT CATALANA ES BASA EN LA LLENGUA I LA CULTURA, I RESULTA INCONCEBIBLE SENSE EUROPA. DE LA MATEIXA MANERA, RESULTA DIFÍCIL D'IMAGINAR UNA EUROPA SENSE CATALUNYA. GAUDÍ VA DIR: “EL TEMPLE DE LA SAGRADA FAMÍLIA REPRESENTARÀ EL FUTUR DE LA CATALUNYA MODERNA”

estil orgànic, que és la simbiosi de tradició i innovació, i que es basa en les seves grans passions: l'arquitectura, la naturalesa, la religió i Catalunya, que es poden resumir en la seva cèlebre frase sobre la Sagrada Família: “*El Temple de la Sagrada Família representarà el futur de la Catalunya moderna.*”

Quin sentit té, avui, aquesta frase?¹³⁸ En aparença, l'obra –i la mateixa biografia intel·lectual– de Gaudí estan basades en elements contradictoris però que, increïblement, acaben donant lloc a una manera coherent d'entendre l'arquitectura. En Gaudí s'apleguen la tradició europea de les catedrals i la innovació més avantguardista; les tècniques més tradicionals i les més noves; els símbols maçònics i la fe catòlica; les idees anarquistes i les conservadores; la naturalesa i l'artifici; els referents cultes i els populars; el localisme i el cosmopolitisme; la pura matèria i l'esperit. Al Museu de la Sagrada Família hi ha una maqueta on es pot contemplar la manera com Gaudí pensava els seus edificis: imaginant-los a l'inrevés i fent un càlcul de la seva resistència per mitjà d'un sistema de contrapesos.

Perquè hi som a Europa i hi volem ser, perquè participem i estem compromesos en la construcció de la unitat europea, també aspirem a què se'ns hi reconegui. I és per això, que

137 GIRALT-MIRACLE, Daniel. “Gaudí: la naturaleza en la arquitectura”, *Quaderns de la Mediterrània*, 4, Institut Europeu de la Mediterrània, 2003.

138 Moltes citacions de Gaudí són atribuïdes. Altres, en canvi, es poden trobar a: GAUDÍ, Antoni. *Escritos y documentos*. Barcelona: El Acanalado, 2002.

cerquem un reconeixement de la vocació europea de Catalunya i aspirem a ser membres de ple dret d'aquesta Unió. Tanquem, doncs, el cercle: hem parlat del pes econòmic de Catalunya i de la seva voluntat de lideratge, hem parlat d'una cultura europea amb vocació universal com és la catalana, passant per la institucionalització política d'aquest fet cultural i la seva contribució al procés de construcció europea, per arribar finalment, de nou, a la necessitat de reconeixement d'aquesta realitat nacional en el sí de la pròpia Unió Europea.

El futur de la Catalunya moderna no està escrit enlloc i, com la Sagrada Família, pot imaginar-se des de perspectives inèdites, sense por a transitar camins que encara ningú no ha recorregut. Perquè no es tracta només d'exercir el dret a decidir, sinó d'ubicar-lo en un context molt més ampli d'innovació i de gosadia. Com Gaudí. Com Dalí. Com Miró. Com tants altres que han projectat la seva catalanitat a Europa i al món. Perquè com ens ho recordava un altre català il·lustre, Josep Guardiola, “*si ens aixequem ben d'hora, però ben d'hora, ben d'hora, i no hi ha retrets ni excuses i ens posem a pensar, som un país imparabile. Creieu-me que som imparables*”.¹³⁹

COM GAUDÍ. COM DALÍ. COM MIRÓ. COM TANTS ALTRES QUE HAN PROJECTAT LA SEVA CATALANITAT A EUROPA I AL MÓN

BIBLIOGRAFIA

- ABAT, Antoni. *Catalunya independent en el sí de la UE*. Cercle d'Estudis Sobiranistes. http://blogs.elpais.com/files/ces-ampliacio_interna.pdf
- ALBAREDA, Joaquim. “Catalunya: un estat fins 1714”, *Diplocat*, 08.10.2013. <http://www.diplocat.cat/files/docs/131008-Eo8ES-UnEstadoHasta1714.pdf>
- ALTAFAJ, Amadeu. “S’ha de traduir el ‘som i serem’ en ‘hi som i hi serem’”, *Ara*, 08.11.2013. http://www.ara.cat/politica/Altafaj-Catalunya-UE_o_1025897637.html
- ARMENGOU, Josep. *Nacionalisme català (idees i pensaments)*. Manresa: L'Albí, 2006.
- ARZA, Marc. “Apuntes de geopolítica catalana”. *Nació Digital*, <http://www.naciodigital.cat/opinio/6377/apunts/geopolitica/catalana>
- BALCELLS, Albert; PUJOL, Enric; SABATER, Jordi. *La Mancomunitat de Catalunya i l'autonomia*, Barcelona: Proa, 1996.
- BALCELLS, Albert (coord.) *Els Països catalans i Europa durant els darrers cent anys*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2009.
- BAUMAN, Zygmunt. Entrevista a *Llibertat per Catalunya*. <http://llibertatpercatalunya.cat/zygmunt-bauman-creu-catalunya-hauria-destar-dins-la-unio-europea/>
- BILBENY, Norbert. “Por una convención catalana”. A: QUIROGA, Jesús. “Ciudadans catalans i ciudadans europeus. Catalunya com a nacionalitat històrica a la Unió Europea del segle XXI”, *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, 13, 2002.
- BLAUT, James M. *The National Question: Decolonising the Theory of Nationalism*. Londres: Zed Books, 1987.

139 Discurs de Josep Guardiola al Parlament de Catalunya amb motiu del lliurament de la Medalla d'or del Parlament de Catalunya, 9 d'octubre de 2001. <http://10-mil.blogspot.com.es/2011/09/el-discurs-de-pep-guardiola-al.html>

- BOIX, Carles. *L'obertura catalana*. Barcelona: Centre d'Estudis de Temes Contemporanis/Angle Editorial, Assaig Breu, 1, 2002.
- CASSASAS, Jordi. *Entre Escil·la i Caribdis*, Barcelona: La Magrana, 1990.
- CASSASAS, Jordi i Òscar COSTA. "La política exterior a Catalunya a l'edat contemporània." A: Jaume Urgell (dir.) *Donar protagonisme a Catalunya. Acció internacional i política de relacions exteriors catalana*. Barcelona: Pòrtic/Centre d'Estudis de Temes Contemporanis, 2003.
- CASTELLANOS, Jordi. "La influències europees en la literatura catalana i la seva projecció a la resta d'Europa". A: Albert Balcells (coord.) *Els Països catalans i Europa durant els darrers cent anys*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2009, p. 99-116.
- CASTIÑEIRA, Àngel. *Catalunya com a projecte*. Barcelona: Proa, 2001.
- CASTIÑEIRA, Àngel. "El somni català", *Butlletí de l'Assemblea Nacional Catalana*, 04.06.2014, <http://assembleasagradafamilia.blogspot.com.es/2014/06/angel-castineira-el-somni-catala.html>
- COLL I ALENTORN, Miquel. *Textos i estudis de cultura catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992.
- CONSELL ASSESSOR PER A LA TRANSICIÓ NACIONAL. *Informe número 4: Internacionalització de la consulta i del procés d'autodeterminació de Catalunya*, 20 de desembre de 2013.
- CONSELL ASSESSOR PER A LA TRANSICIÓ NACIONAL. *Informe número 6: Les vies d'integració de Catalunya a la Unió Europea*, 14 d'abril de 2014.
- CULTIAUX, Yolaine. *Le nationalisme comme différentialisme intégrateur : le catalanisme face à l'Etat espagnol et à la construction européenne*. Tesi doctoral. Institut d'Etudes Politiques d'Aix-en-Provence, Université de Droit, d'Economie et des Sciences d'Aix-Marseille. <http://www.lama.univ-savoie.fr/~vuillon/FINALYO.pdf>
- Declaració de sobirania i el dret a decidir del poble de Catalunya*, 23 de gener de 2013, http://www.parlament.cat/web/actualitat/noticies?p_id=129656021
- DIPLOCAT. "The Catalan economy in the European context", *Diplocat*, 10.06.13. <http://www.diplocat.cat/files/docs/130610-E04EN-CatalanEconomyEuropeanContext.pdf>
- ELZO, Javier et al. *Valors tous en temps durs*. Barcelona: Barcino, 2010.
- ENGELS, Friedrich. *La España revolucionaria*. Madrid: Alianza Editorial, 2009.
- Espriu, Salvador. *Obres completes*, 1. *Poesia*, 2a ed. Barcelona: Edicions 62, 1973.
- Espriu, Salvador. *Obres completes – Edició crítica*. Vol. XII. Barcelona: Edicions 62 i Centre de Documentació i Estudi Salvador Espriu, 2008.
- FEBVRE, Lucien. *L'Europe. Genèse d'une civilisation*. / Cours professé au Collège de France en 1944-1945, établi, présenté et annoté par Thérèse Charmasson et Brigitte Mazon, avec la collaboration de Sarah Lüdemann. Préface de Marc Ferro. Paris: Librairie Académique Perrin, 1999.
- FELIU DE LA PENYA, Narcís. *Fénix de Cataluña, compendio de sus antiguas grandezas y medio para renovarlas*. Edició facsímil de l'edició de 1683. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1983.
- FERRATER MORA, Josep. *Les formes de la vida catalana*. Barcelona: Selecta, 1960.
- FERRER TRILL, Xavier. "La Revista de Catalunya i Rovira i Virgili (1924-1929)", *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, Núm. XXIII, 2012.
- FINKIELKRAUT, Alain. *The Defeat of the Mind*. Nova York: Columbia University Press, 1995.
- FONTBONA, Francesc. "Les influències europees en les arts plàstiques catalanes i la projecció dels artistes de parlara catalana a la resta d'Europa". A: Albert Balcells (coord.) *Els Països catalans i Europa durant els darrers cent anys*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2009, p. 87-98.
- GAUDÍ, Antoni. *Escritos y documentos*. Barcelona: El Acantilado, 2002.

- GIRALT-MIRACLE, Daniel. "Introducció", *Gaudí. La búsqueda de la forma. Espacio, geometria, estructura i construcció*. Ajuntament de Barcelona/Lunwerg Editores, 2002.
- GIRALT-MIRACLE Daniel. "Gaudí: la naturaleza en la arquitectura", *Quaderns de la Mediterrània*, 4, Institut Europeu de la Mediterrània, 2003.
- GRAU, Ramon. "Catalunya cap a Europa. Algunes perspectives històriques". *L'Avenç*, núm. 300, març 2005.
- GRAU, Ramon i MUÑOZ, Josep M. "Les coordenades del catalanisme: Espanya i Europa". *L'Avenç*, núm. 300, març 2005.
- GREENFELD, Liah. *Nationalism. Five Roads to Modernity*. Cambridge: Harvard University Press, 1993.
- GUÉHENNO, Jean-Marie. *La fin de la démocratie*. Paris: Flammarion, 1999.
- GUIBERNAU, Montserrat. "Catalunya i la Unió Europea: identitat, immigració i cosmopolitisme", *Eines*, tardor 2007.
- GUIBERNAU, Montserrat. "Els diversos corrents del catalanisme en relació amb l'uropeisme al llarg del segle XX." A: Albert Balcells (coord.) *Els Països catalans i Europa durant els darrers cent anys*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2009, p. 267-289.
- HABERMAS, Jürgen. "Historical Consciousness and Post-Traditional Identity: The Federal Republic's Orientation to the West", *The New Conservatism. Cultural Criticism and the Historians' Debate*, 1989, p. 249-267.
- HUNTINGTON, Samuel. *Who Are We? The Challenges to America's National Identity*. Nova York: Simon & Schuster, 2004.
- JUDT, Tony. *A Grand Illusion?: An Essay on Europe*. New York: New York University Press, 2011.
- KEATING, Michael. "Paradiplomàcia i creació de xarxes regionals", *IDEES*, 15/16, juliol/desembre 2002.
- KEATING, Michael. "Una nova onada d'independències?", *Noves estatalitats i processos de sobirania*, *IDEES*, 33, octubre/desembre 2010.
- KEATING, Michael. "Is Catalonia heading to independence?", *Diplocat*, 02.07.2013.
<http://www.diplocat.cat/files/docs/130702-E06EN-CataloniaHeadingIndependence.pdf>
- KRISTEVA, Julia. *Nations Without Nationalism*. Nova York: Columbia University Press, 1993.
- LÓPEZ, Emili. *En nom de Catalunya. Els catalanismes moderns a través dels seus textos*. Barcelona: Empúries, 2007.
- LORENÇ I VILA, Jordi. *Catalanisme i moviments nacionalistes contemporanis (1895-1901)*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1988.
- LOWENTHAL, David. *The Past is a Foreign Country*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
- MARAGALL, Joan. *La independència de Catalunya*, 1895. Manresa: L'Albí, 2010.
- MARAGALL, Joan. "Epistolari", *Obres Completes, vol. I: Obra catalana*. Barcelona: Selecta, 1970
- MÁIZ, Ramón (ed.). *Francesc Pi i Margall. Les nacionalitats. Escrits i discursos sobre federalisme*. Institut d'Estudis Autònoms. Generalitat de Catalunya, 2010.
- MIRA, Joan Francesc. "Catalanisme: un lloc a Europa?", *VIA*, 5, 2007.
- MOLAS, Isidre. *Les arrels teòriques de les esquerres catalanes*. Barcelona: Edicions 62, 2001.
- MONTANER, Josep Maria. "Catalunya i Europa: influències mútues en el camp de l'arquitectura". A: Albert Balcells (coord.) *Els Països catalans i Europa durant els darrers cent anys*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2009, p. 141-153.
- MUÑOZ, Gustau. "Europa, aspiració i mirall". *L'Avenç*, núm. 300, març 2005.

- PAGÈS, Pelai. "Ideals polítics europeus als països de parla catalana i imatges positives i negatives de les experiències històriques d'aquests a l'Europa del segle XX". A: Albert Balcells (coord.) *Els Països catalans i Europa durant els darrers cent anys*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2009, p. 239-253.
- PÉREZ, Ignasi. "El catalanisme i Europa: una relació ancestral", *Eines*, primavera 2009.
- PLA, Josep. *Prosperitat i rauxa de Catalunya. Obra Completa*, Volum XXXII. Barcelona: Destino, 2010.
- PUJOL, Jordi. "Catalunya i Europa", dins *Paraules del President de la Generalitat a Aquisgrà, Estrasburg, Brussel·les, Pirineus, Perpinyà, París, Davos i Madrid : 1984-1986*. *Paraules del President de la Generalitat*, 9. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1986.
- PUJOL, Jordi. "La vocació europea de Catalunya", dins *Paraules del President de la Generalitat a Aquisgrà, Estrasburg, Brussel·les, Pirineus, Perpinyà, París, Davos i Madrid : 1984-1986*. *Paraules del President de la Generalitat*, 9. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1986.
- PUJOL, Jordi. *El llibre roig de Jordi Pujol*. Planeta: Barcelona, 2003.
- PUJOL, Jordi. "Europa i Catalunya. Que si hi entrarem o que si no hi entrarem", *Editorial*, 8 de gener de 2014, Centre d'Estudis Jordi Pujol.
- QUIROGA, Jesús. "Ciudadans catalans i ciudadans europeus. Catalunya com a nacionalitat històrica a la Unió Europea del segle XXI", *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, 13, 2002.
- RAMON, Ricard. "Algunes reflexions sobre la participació de Catalunya en la Unió Europea", *IDEES* 15/16 (juliol-desembre 2002).
- RESINA, Joan Ramon. *El post nacionalisme en el mapa global*. Barcelona: Centre d'Estudis de Temes Contemporanis/Angle Editorial, Assaig Breu, 11, 2005.
- RIBA, Carles. *Obres Completes II: Crítica*, 1. Barcelona: Edicions 62, 1985, p. 82.
- RIU-BARRERA, Eduard. "Rovira i Virgili observa Europa". *L'Avenç*, núm. 300, març 2005.
- RODRÍGUEZ AGUILERA DE PRAT, Cesáreo. "De la 'Europa de las Regiones' a la Europa con las regiones", *Revista d'Estudis Autònòmics i Federals*, 2, abril 2006. Institut d'Estudis Autònòmics. Generalitat de Catalunya.
- ROYO, Albert. "Institucions d'Estat. Costos actuals i futurs. Servei exterior, Exèrcit i seguretat.", *Actes del Tercer Congrés Catalanista 2008-2009*, http://www.cercleestudissobiranistes.cat/files/pdf/tercer_congres/Albert_Royo.pdf
- SANTACANA, Carles. "La dimensió europea de la política catalana al llarg del segle XX". A: Albert Balcells (coord.) *Els Països catalans i Europa durant els darrers cent anys*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2009, p. 255-265.
- SANTACANA, Carles. "Europeísmo y catolicismo en el discurso cultural y político catalán de la posguerra", *Cercles. Revista d'història cultural*, 14, 2011.
- SEMBACH, Klaus-Jürgen. *Modernismo. La utopía de la reconciliación*. Madrid: Taschen, 2007
- SIGUAN, Miquel. "Las lenguas en la construcción de Europa». A: LAMO DE ESPINOSA, Emilio (ed.). *Culturas, estados, ciudadanos. Una aproximación al multiculturalismo en Europa*. Madrid: Fundació 'la Caixa' / Fundación José Ortega y Gasset. Alianza Editorial, 2005.
- ST. JOHN, Marshall. "The life and influence of Casals", *Newsletter*, Cello.org. <http://www.cello.org/Newsletter/Articles/casals3.html>
- THIESSE, Anne-Marie. *La création des identités nationales. Europe XVIIIe-XXe siècle*. París: Seuil, 1999.

- URGELL, Jaume (dir.) *Donar protagonisme a Catalunya. Acció internacional i política de relacions exteriors catalana*. Barcelona: Pòrtic/Centre d'Estudis de Temes Contemporanis, 2003.
- VALENTÍ FIOU, Eduard. *El primer modernismo literario catalán y sus fundamentos ideológicos*, Barcelona: Ariel, 1973
- VICENS VIVES, Jaume. *Noticia de Cataluña*. Barcelona: Destino, 1954
- VOLTAIRE, *Le siècle de Louis XIV*. Paris: Le livre de poche, 2005.
- ŽIŽEK, Slavoj. *The Fragile Absolute*. Londres: Verso, 2000.